

Tanzimat Edebiyatı - Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler

1. Görüp ahkâm-ı asrı münharif sıdk u selametten
Çekildik izzet ü ikbal ile bab-ı hükûmetten
(Çağın değer yargılarını doğruluktan ve samimiyetten sapmış görerek kendi arzumuz ve saygınlığımız ile devlet kapısından ayrıldık.)

Usanmaz kendini insan bilenler halka hizmetten
Mürüvvet-mend olan mazluma el çekmez ianetten

(Kendini insan bilenler halka hizmet etmekten usanmaz, mürüvvet (mertlik) sahibi olanlar, mazlumlara, zavallılara yardım etmekten kaçınmaz.)

Hakir olduysa millet şanına noksan gelir sanma
Yere düşmekle cevher sakıt olmaz kadr ü kıymetten

(Eğer millet, hor görülmüşse onun şanına bir eksiklik geleceğini sanma; cevher, yere düşmekle değerinden özünden bir şey kaybetmez.)

Vücudun kim hamir-i mâyesi hâk-i vatandandır
Ne gam rah-ı vatanda hak olursa cevri ü mihnetten

(Vücudun maya hamuru, vatan toprağıdır; bu vücut, acı ve sıkıntı içinde vatan yolunda toprak olursa, bundan en küçük bir üzüntü duyulmaz.)

Namık Kemal'in "Hürriyet Kasidesi"nden alınan bu beyitlerden hareketle dönemin zihniyeti hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Edebiyat, fikirlerin ifade aracı hâline gelmiştir.
B) "Sanat toplum içindir." düşüncesi kendini göstermiştir.
C) Eserlerde karamsarlık ve kaçış psikolojisi hâkimdir.
D) Şiir diline yeni kavram kadroları girmiştir.
E) İnsanlığın yüce değerleri ön plana çıkarılmıştır.

2. Sıdk ile terk edelim her emeli her hevesi,
Kıralım hâil ise azmimize ten kafesi;
İnledikçe eleminden vatanın her nefesi,
Gelin imdada diyor, bak budur Allah sesi!

Namık Kemal'in "Murabba" adlı şiirinden alınan bu dizelerin yapı özellikleri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dört dizelik bir benttir.
B) Dizeler arasında anlam bağı vardır.
C) Feilâtün feilâtün feilün vezniyle söylenmiştir.
D) Her yargı tek dizede tamamlanmıştır.
E) Biz dili kullanılmıştır.

3. Dilin iradesini başta akl eder tedbîr
Ki tercüman-ı lisanı anı eden takrîr
(Gönlün isteklerini ilk önce akıl düzenleyip yoluna koyar ki bu istekleri de söze dönüştüren dildir.)

Değil mi Tanrı'nın ihsanı akl ü kalb ü lisan
Bu lütfü etmelidir fikr ü şükr ü zikr insan

(Allah'ın ihsan ettikleri akıl, kalp ve dildir. Bu ihsanlardan insan fikirle, şükürle, tekrarlar yararlanmalıdır.)

Şinasi'den alınan bu dizelerden aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) İnsan elindeki nimetlerin farkında olup onları yararlı bir biçimde kullanmalıdır.
B) Akıl ancak kalple birleştiğinde insan için güzellik ifade eder.
C) Dil, aklın ve gönlün isteklerini ifade eden bir araçtır.
D) İnsanoğlu yeteneklerini göstermek için bazı güçlere ihtiyaç duyar.
E) Akıl, kalp, dil insanı değerler üretmeye götüren araçlardır.

4. Bu güzellikte hiç bu çağında
Yakışır mıydı boynuna o kefen?
Cisminin her mesamî yare iken
Tuttun evladını kucağında
Sen gider isen bizi kalır sanma
Şühedan oldu mevt ile handan
Sağ kalanlar durur mu hiç giryan?
Tende yaştan ziyadedir al kan
Söyleyen söylesin sen aldanma!
Sen gidersen bütün helak oluruz.
Koynuna can atar da hak oluruz.

Tanzimat Dönemi'nde söylenmiş bu dizelerin dil ve anlatım özellikleri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dönemine göre sade bir dil kullanılmıştır.
B) Arapça-Farsça sözcüklerin kullanımı devam etmektedir.
C) Vatan bir anne gibi tasvir edilmeye çalışılmıştır.
D) Yinelemelere başvurularak anlam pekiştirilmiştir.
E) İmgeler kullanılarak yoğun bir anlatım sağlanmıştır.

5. **Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat şiirinin özelliklerinden biri değildir?**

- A) Aruz savunulmuş ancak daha çok hece ölçüsü kullanılmıştır.
B) Kulak için kafiye anlayışı benimsenmiştir.
C) Şiirin konusu genişletilmiş ve yeni kavramlar şiire girmiştir.
D) Parça güzelliği yerine bütün güzelliğine önem verilmiştir.
E) Özellikle ilk dönemde eski nazım biçimleri kullanılmıştır.

Tanzimat Edebiyatı - Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler

6. Hasret beni cayır cayır yakarken
Bedenimde buzdan bir el yürüyor
Hayaline çılgın çılgın bakarken
Kapanası gözümü kan bürüyor
- Dağda kırdı rast getirsem bir dere
Gözyaşlarım akıtarak çağlarım
Yollardaki ufak ufak izlere
Senin sanıp bakar bakar ağlarım
- Recaizade Mahmut Ekrem'in "Ah Nijad!" adlı şiirinden alınan bu dörtlüklerin dil ve anlatım özelliği için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
- A) Yaşanılan hüznün vurgulandığı bir anlatım söz konusudur.
B) Halk şiiri örnekleri gibi oldukça sade bir dille yazılmıştır.
C) Realist bir bakış açısıyla ölüm düşüncesi sorgulanmıştır.
D) İki kelimeye ve kelime tekrarlarına başvurulmuştur.
E) Deyimlere, günlük konuşma dilinde geçen ifadeler yer verilmiştir.
7. Can verir âdeme endişe-i sahbâ-yı adem
Cevher-i can mı aceb cevher-i minâ-yı adem
(Yokluk kadehinin düşüncesi insana can verir. Acaba yokluk şarabının özü canın cevheri midir?)
- Çeşm-i im'ân ile baktıkça vücûd-i ademe
Sahn-ı cennet görünür âdeme sahrâ-yı adem
(Yokluğun vücuduna tedkik (inceleyici) edici bir gözle bakılırsa yokluk sahrası insana cennet bahçesi gibi görünür.)
- Akif Paşa'nın "Adem Kasidesi"nden alınan bu dizelerin ahenk unsurları için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
- A) Aruz ölçüsü kullanılmıştır.
B) II. beyitte cinas vardır.
C) Beyit nazım birimiyle yazılmıştır.
D) Uyak düzeni aa/ba... şeklindedir.
E) I. beyitte redife ve zengin kafiyeye yer verilmiştir.
8. **Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat Dönemi şiiri ile divan şiirinin ortak noktalarından biri değildir?**
- A) Söz sanatlarına başvurulmuştur.
B) Arapça-Farsça sözcük ve tamlamalar kullanılmıştır.
C) Gazel, kaside gibi nazım şekilleri kullanılmıştır.
D) Aruz ölçüsü kullanılmıştır.
E) Sanat toplum içindir, anlayışı benimsenmiştir.

9. **Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat Dönemi şiiri için söylenemez?**
- A) Özellikle gazete dili ile halka seslenme ve yönelme düşüncesi, şiir dilinde kendini gösterir.
B) Siyasi meselelerden uzak, sanat gayesiyle oluşturulan eserler ortaya çıkmıştır.
C) Yeni muhtevalarla birlikte değer yargılarını vurgulama yolu benimsenir.
D) Mevcut şiir şekilleri üzerinde yapılan değişiklikler yeniliğin bir göstergesidir.
E) Fikir ağırlıklı şiir yazma tarzı bu dönem sanatçılarında sıklıkla görülür.
10. Bu arada eski gelenek içinde yeni olarak niteleyebileceğimiz Muallim Naci, "harabat" ve "harabatilik" havası içinde kaleme aldığı şiirler bir yana bırakılacak olursa gerek Batı'dan çevirdiği şiirlerde gerek "Şam-ı Gariban", "Dicle" ve bazı gazellerinde yukarıda sözünü ettiğimiz tabiatın değişik görünümünü vermeye çalışmıştır. Ancak eski geleneği sürdürme çabaları içindeki bir kalemde yenilik yolunda fazla örnek beklemek biraz iyimserlik olur; o, sanatının başlangıcında kaleme aldığı Namık Kemal, Recaizade Mahmut Ekrem ve Abdülhak Hamit Tarhan'ın da takdir ettiği "Kuzu", "Feryad" gibi yeni soluklu manzumelerin arkasını getiremedi. Gene de Batı romantizmine, tiyatrosuna sırt çevirmedi, "Köylü Kızların Şarkısı" gibi yalın söyleyişli ve halk deyişine yakın denemeler yapmaktan da geri kalmadı.
- Aşağıdaki eserlerden hangisi bu metinde adı geçen sanatçılardan birine ait değildir?**
- A) Müntehabât-ı Eş'âr B) Ateşpâre
C) Hilâl-i Osman D) Külbe-i İştîyâk
E) Nağme-i Seher
11. (I) Abdülhak Hamit Tarhan yenileşme dönemi Türk edebiyatının tanınmış şair ve tiyatro yazarıdır. (II) Şiirlerinde aşk, tabiat, tarih, ölüm gibi konuları işlemiştir. (III) Örneğin bunlardan Sahra şairin ölüm temalı şiirlerini bir araya getirdiği eseridir. (IV) Şiir konularını genellikle kendi hayatından ve gözlemlerinden seçmiştir. (V) Şinasi ile başlayan yenileşme hareketinin özellikle şiir alanında kaleme aldıkları ile yön vericilerden olmuştur.
- Yukarıdaki numaralanmış yerlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?**
- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

